

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
JAN MAZÁK
prezentate la 29 martie 2012¹

Cauza C-544/10

**Deutsches Weintor eG
împotriva
Land Rheinland-Pfalz**

[cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată de Bundesverwaltungsgericht (Germania)]

„Interpretarea articolului 4 alineatul (3) din Regulamentul (CE) nr. 1924/2006 privind mențiunile nutriționale și de sănătate înscrise pe produsele alimentare — Descrierea unui vin ca fiind ușor de digerat cu referire la aciditate scăzută — Interzicerea mențiunilor de sănătate în legătură cu băuturile care conțin mai mult de 1,2 % alcool în volum — Semnificația noțiunii «mențiuni de sănătate»”

I — Introducere

1. Prin decizia de trimitere din 23 septembrie 2010, care a fost primită de Curte la 23 noiembrie 2010, Bundesverwaltungsgericht (Instanța de Contencios Administrativ Federală, Germania) a adresat Curții de Justiție, în temeiul articolului 267 TFUE, întrebări preliminare cu privire la interpretarea articolului 2 alineatul (2) punctul 5, a articolului 4 alineatul (3) și a articolului 10 alineatul (3) din Regulamentul (CE) nr. 1924/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 decembrie 2006 privind mențiunile nutriționale și de sănătate înscrise pe produsele alimentare², astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (UE) nr. 116/2010 din 9 februarie 2010³ (denumit în continuare „Regulamentul nr. 1924/2006” sau „regulamentul”).

2. Decizia de trimitere a fost formulată în cadrul unei acțiuni între Deutsches Weintor, o cooperativă viticolă, pe de o parte, și Land Rheinland-Pfalz (Landul Renania Palatinat), pe de altă parte, având drept obiect publicitatea în care descrierea unui vin ca fiind „bekömmlich” (ușor de digerat, sănătos, nutritiv) este asociată cu o referire la aciditate scăzută.

3. Pentru a putea stabili dacă această descriere constituie o „mențiune de sănătate” – care, în ceea ce privește băuturile alcoolice precum vinul în litigiu, este interzisă în general potrivit articolului 4 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1924/2006 – instanța de trimitere solicită clarificări cu privire la această noțiune.

1 — Limba originală: engleza.

2 — JO L 404, p. 9, Ediție specială, 15/vol. 18, p. 244.

3 — JO L 37, p. 16.

4. În plus, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă, în ipoteza în care o descriere de această natură este într-adevăr considerată mențiune de sănătate pe care producătorul sau distribuitorul de vinuri este oprit să o utilizeze în cadrul prezentării și al publicității vinului potrivit Regulamentului nr. 1924/2006, această interdicție este compatibilă cu libertatea de alegere a ocupației și cu libertatea de a desfășura o activitate comercială prevăzute la articolul 15 alineatul (1) și, respectiv, la articolul 16 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).

II — Cadrul juridic

5. În măsura în care prezintă relevanță în prezenta cauză, obiectul și domeniul de aplicare ale Regulamentului nr. 1924/2006 sunt descrise la articolul 1 din acest regulament în modul următor:

„(1) Prezentul regulament armonizează actele cu putere de lege și actele administrative ale statelor membre referitoare la mențiunile nutriționale și de sănătate pentru a asigura funcționarea eficientă a pieței interne oferind, în același timp, un nivel ridicat de protecție a consumatorilor.

(2) Prezentul regulament se aplică mențiunilor nutriționale și de sănătate formulate în cadrul comunicărilor comerciale, fie că apar la etichetarea, prezentarea sau publicitatea produselor alimentare care urmează să fie livrate ca atare consumatorului final.

[...]”

6. Alineatul (2) al articolului 2 din Regulamentul nr. 1924/2006, intitulat „Definiții”, prevede:

„Se aplică, de asemenea, următoarele definiții:

1. «mențiune» înseamnă orice mesaj sau reprezentare care nu este obligatoriu(ie) în temeiul legislației comunitare sau naționale, inclusiv reprezentarea sub formă de imagini, reprezentarea grafică sau simbolică, indiferent de formă, care afirmă, sugerează sau implică faptul că un produs alimentar are caracteristici deosebite;

[...]

5. «mențiune de sănătate» înseamnă orice mențiune care declară, sugerează sau implică că există o relație între o categorie de produse alimentare, un produs alimentar sau unul din constituenții săi și sănătate;

6. «mențiune privind reducerea riscului de îmbolnăvire» înseamnă orice mențiune de sănătate care afirmă, sugerează sau implică faptul că un factor de risc în dezvoltarea unei boli umane este redus semnificativ prin consumul unei categorii de produse alimentare, al unui produs alimentar sau al unuia din constituenții acestuia;

[...]”

7. Alineatul (3) al articolului 4 din Regulamentul nr. 1924/2006, intitulat „Condiții de utilizare a mențiunilor nutriționale și de sănătate”, prevede:

„Băuturile care conțin mai mult de 1,2 % alcool în volum nu poartă mențiuni de sănătate.

[...]”

8. În măsura în care prezintă relevanță, articolul 5 din Regulamentul nr. 1924/2006, intitulat „Condiții generale”, prevede următoarele:

„(1) Utilizarea mențiunilor nutriționale și de sănătate este permisă numai dacă sunt îndeplinite următoarele condiții:

(a) s-a dovedit că prezența, absența sau conținutul redus dintr-un produs alimentar sau dintr-o categorie de produse alimentare a unui nutrient sau a unei alte substanțe care face obiectul unei mențiuni are un efect nutrițional sau fiziologic benefic, astfel cum s-a stabilit prin dovezi științifice general acceptate;

[...]

9. Alineatul (1) al articolului 6 din Regulamentul nr. 1924/2006, intitulat „Justificarea științifică a mențiunilor”, prevede:

„Mențiunile nutriționale și de sănătate se bazează pe dovezi științifice general acceptate și se justifică prin acestea.”

10. Capitolul IV al Regulamentului nr. 1924/2006 conține dispoziții specifice privind mențiunile de sănătate. În cadrul acestui capitol, articolul 10, intitulat „Condiții specifice”, prevede:

„(1) Mențiunile de sănătate sunt interzise cu excepția cazului în care acestea respectă cerințele generale din capitolul II și cerințele specifice din prezentul capitol și sunt autorizate în conformitate cu prezentul regulament și incluse în listele de mențiuni autorizate prevăzute la articolele 13 și 14.

[...]

(3) Nu se poate face trimitere la beneficiile generale, nespecifice nutrientului sau produsului alimentar asupra bunei sănătăți globale sau asupra bunăstării legate de sănătate, decât în cazul în care o astfel de trimitere este însoțită de o mențiune specifică de sănătate inclusă în listele prevăzute la articolul 13 sau 14.

[...]”

III — Situația de fapt, procedura și întrebările preliminare

11. Deutsches Weintor este o cooperativă viticolă cu sediul în Ilbesheim, landul Renania Palatinat. Aceasta comercializează vinuri din soiurile de struguri Dornfelder și Pinot gri/alb cu descrierea „Edition Mild”, care este urmată de indicația „sanfte Säure” (ușor acidulat).

12. Pe etichetă se mai menționează și: „Gustul delicat se obține prin utilizarea procedurii noastre special LO₃ de dezacidificare biologică”. Pe eticheta de pe gâtul sticlelor de vin apare inscripția: „Edition Mild bekömmlich” (Edition Mild sănătos/ușor de digerat). În catalogul de prețuri, vinul este descris ca „Edition Mild – sanfte Säure/bekömmlich” (Editie vin delicat – aciditate scăzută/agreabil).

13. Litigiul dintre părțile în acțiunea principală constă în problema dacă descrierea unui vin ca fiind „bekömmlich” (agreabil, sănătos, ușor de digerat) asociată cu indicarea unei acidități scăzute constituie o mențiune de sănătate în sensul articolului 2 alineatul (2) punctul 5 din Regulamentul nr. 1924/2006, care este interzisă, potrivit articolului 4 alineatul (3) din acest regulament, în legătură cu băuturile alcoolice.

14. După ce autoritatea responsabilă cu supravegherea comercializării băuturilor alcoolice în landul Rheinland-Pfalz a contestat utilizarea descrierii „bekömmlich” pentru motivul că aceasta constituia o mențiune de sănătate în sensul Regulamentului nr. 1924/2006, Deutsches Weintor a formulat o acțiune în fața Verwaltungsgericht (tribunal administrativ) prin care solicita să se constate că etichetarea și publicitatea descrise anterior sunt permise.
15. Deutsches Weintor a susținut, în esență, că descrierea nu avea nicio relație cu sănătatea, ci că s-ar referi doar la bunăstarea generală. Regulamentul nu s-ar aplica mențiunilor de acest tip și, prin urmare, „mențiunile de sănătate” ar trebui interpretate în sens strict.
16. Prin hotărârea din 23 aprilie 2009, Verwaltungsgericht a respins acțiunea menționată.
17. Prin hotărârea din 19 august 2009, Oberverwaltungsgericht Rheinland-Pfalz (Curte Administrativă Superioară a landului) a respins apelul declarat împotriva hotărârii respective. Acesta a pornit de la premisa că noțiunea de sănătate cuprinde, în orice caz, consecințele pe care un produs alimentar le are asupra organismului consumatorului și asupra funcțiilor somatice ale acestuia. Spre deosebire de medicamente, în cazul acestor produse nu se pune problema unei influențe deliberate asupra funcțiilor organismului.
18. Oberverwaltungsgericht a considerat că, în cazul vinului, descrierea ca „bekömmlich” stabilea o legătură cu procesele somatice și nu ar fi vizat doar bunăstarea generală. Chiar în cazul în care noțiunea ar fi interpretată doar în sens general, semnificația acesteia ar fi și mai amplă, fiind considerată sinonimă cu termeni precum „sănătos”, „ușor de digerat” sau „agreabil pentru stomac”.
19. Oberverwaltungsgericht a statuat că acest aspect ar prezenta relevanță în cazul consumului de vin, asociat adeseori cu dureri de cap și de stomac; în anumite împrejurări, vinul ar putea avea consecințe nocive asupra organismului uman și ar putea da dependență. Utilizarea noțiunii „bekömmlich” cu referire la un procedeu special de dezacidificare și la o aciditate scăzută creează, în percepția consumatorului, o legătură între vin și lipsa consecințelor negative pe care consumul de vin le are uneori asupra procesului de digestie.
20. Deutsches Weintor a formulat recurs în fața Bundesverwaltungsgericht și a invocat greșita aplicare a regulamentului.
21. În ceea ce privește, în primul rând, situația de fapt relevantă, Bundesverwaltungsgericht menționează în decizia de trimitere că Oberverwaltungsgericht a considerat că, din perspectiva consumatorului mediu, normal informat și atent, descrierea utilizată de Deutsches Weintor în cadrul prezentării și publicității sale se referă la aciditatea vinurilor. Acestea ar fi deosebit de „bekömmlich” (sănătoase) datorită acidității „scăzute” ca urmare a unui procedeu special de dezacidificare. Pentru consumatori, se subliniază astfel în special caracterul agreabil pentru stomac.
22. Instanța de trimitere observă că, în calitate de instanță de recurs, este ținută de constatările de fapt ale instanței de fond referitoare la mențiunea „bekömmlich”. În plus, ea consideră că motivele invocate de Deutsches Weintor în acest sens nu sunt convingătoare.
23. Cu toate acestea, instanța de trimitere are îndoieli cu privire la interpretarea extensivă adoptată în privința noțiunii „mențiune de sănătate” de instanțele inferioare și, în consecință, cu privire la aspectul dacă constatările de fapt pot fundamenta în prezenta cauză existența unei „mențiuni de sănătate”.

24. În această privință, Bundesverwaltungsgericht consideră că, pentru a exista o mențiune de sănătate în sensul Regulamentului nr. 1924/2006, nu poate fi suficient să se invoce doar o menținere temporară a funcțiilor organismului sau o influență temporară de alt tip asupra acestora. Dimpotrivă, ar trebui să se considere că o mențiune de sănătate se justifică doar atunci când sunt vizate efectele pe termen mai lung, durabile asupra stării fizice și a bunăstării, iar nu simplele efecte pasagere asupra proceselor metabolice, care nu afectează constituția fizică și, prin urmare, starea de sănătate în sine.

25. În opinia Bundesverwaltungsgericht, mențiunea privind caracterul „bekömmlich” al vinurilor comercializate de Deutsches Weintor datorită acidității scăzute a acestora vizează doar digerabilitatea produselor și se limitează la afirmația că, în timpul digestiei, vinul nu provoacă sau provoacă mai puține dureri de stomac decât ar fi de așteptat în cazul unui vin de acest tip și de această calitate. Potrivit instanței de trimitere, nu se poate considera că această afirmație reprezintă o raportare concretă la sănătate sau chiar și numai o trimitere nespecifică la faptul că, în general, consumul de vin contribuie la o alimentație „sănătoasă”.

26. Prin urmare, prin intermediul primei întrebări preliminare, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă efectele benefice temporare, limitate la durata necesară consumului și digerării unui produs alimentar, pot constitui în sine o mențiune de sănătate în sensul Regulamentului nr. 1924/2006.

27. În ceea ce privește cea de a doua întrebare preliminară, instanța de trimitere subliniază că, în opinia sa, potrivit regulamentului, mențiunile de sănătate sunt doar acelea care atribuie un efect benefic produsului alimentar sau unui constituent al acestuia și că, prin urmare, se au în vedere doar mențiunile care sugerează consumatorului că sănătatea sa se îmbunătățește prin consumul produsului alimentar.

28. Instanța de trimitere are îndoieli că o astfel de îmbunătățire a sănătății poate exista prin simplul fapt că un produs alimentar dăunează mai puțin sănătății decât produsele similare din aceeași categorie și, altfel spus, oferă un beneficiu care este cel mult relativ. Dacă este vorba despre un produs alimentar care conține substanțe despre care se consideră pe scară largă că pot produce efecte negative (în prezenta cauză, acidul din vin), chiar și pentru înțelesul comun al termenilor, nu este comprehensibilă clasificarea conceptuală a acestui produs în categoria celor care îmbunătățesc sănătatea numai prin faptul că au consecințe negative mai reduse decât cele ale produselor similare.

29. În sfârșit, în opinia Bundesverwaltungsgericht, este de asemenea necesar să se aprecieze dacă interdicția este compatibilă cu drepturile fundamentale, mai exact cu libertatea de alegere a ocupației [articolul 15 alineatul (1) din cartă] și cu libertatea de a desfășura o activitate comercială (articolul 16 din cartă). În cazul în care o descriere ca „bekömmlich”, folosită în mod tradițional pentru băuturi, ar trebui considerată a fi o mențiune de sănătate în sensul Regulamentului nr. 1924/2006 și, în consecință, ar trebui interzisă în legătură cu vinul, aceasta ar depăși, în opinia Bundesverwaltungsgericht, obiectivul urmărit de regulament și ar putea reprezenta o restrângere disproporționată a acestor drepturi fundamentale.

30. În aceste împrejurări, Bundesverwaltungsgericht a decis să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții de Justiție următoarele întrebări preliminare:

„1) Pentru calificarea drept mențiune de sănătate în sensul articolului 4 alineatul (3) primul paragraf coroborat cu articolul 2 alineatul (2) punctul 5 sau în sensul articolului 10 alineatul (3) din Regulamentul (CE) nr. 1924/2006 [...], astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (UE) nr. 116/2010 al Comisiei [...] (denumit în continuare «regulamentul»), este necesară existența unui efect nutrițional sau fiziologic benefic care urmărește îmbunătățirea durabilă a stării organismului sau este suficient un efect temporar, limitat în special la perioada de ingerare și de digerare a produsului alimentar?

- 2) În cazul în care chiar și invocarea unui efect benefic temporar ar putea constitui o mențiune de sănătate:

Pentru a afirma că un asemenea efect se datorează absenței sau conținutului redus al unei substanțe în sensul articolului 5 alineatul (1) litera (a) și al considerentului (15) al regulamentului este suficient ca mențiunea să specifice numai faptul că efectul produs, în general, de alimentele de acest tip și care este adesea perceput ca fiind negativ este redus în acest caz concret?

- 3) În cazul unui răspuns afirmativ la a doua întrebare:

Este compatibil cu articolul 6 alineatul (1) primul paragraf din Tratatul privind Uniunea Europeană, astfel cum a fost modificat la 13 decembrie 2007 (JO 2008, C 115, p. 13) coroborat cu articolul 15 alineatul (1) (libertatea de alegere a ocupației) și cu articolul 16 (libertatea de a desfășura o activitate comercială) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, astfel cum a fost modificată la 12 decembrie 2007 (JO C 303 p. 1), să i se interzică fără excepție unui producător sau unui distribuitor de vinuri să facă publicitate utilizând o mențiune de sănătate precum cea în cauză în prezenta speță, chiar dacă mențiunea respectivă este corectă?”

IV — Analiză juridică

A — *Prima și a doua întrebare: semnificația noțiunii „mențiune de sănătate”, astfel cum este utilizată în Regulamentul nr. 1924/2006*

31. Prin intermediul primelor două întrebări preliminare, pe care se impune să le analizăm împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă noțiunea „mențiune de sănătate”, astfel cum este definită la articolul 2 alineatul (2) punctul 5 din Regulamentul nr. 1924/2006, trebuie interpretată în sensul că include de asemenea o mențiune care implică un simplu efect benefic temporar asupra stării organismului, limitat în special la durata necesară consumului și digerării produsului alimentar, și care implică doar faptul că efectele negative ale produsului alimentar în cauză asupra stării organismului sunt mai reduse decât în general pentru acest tip de produse alimentare.

1. Principalele argumente ale părților

32. În cadrul prezentei proceduri preliminare, Deutsches Weintor, Land Rheinland-Pfalz, guvernele ceh, eston, francez, maghiar și finlandez, Parlamentul European și Comisia au prezentat observații scrise. Cu excepția guvernelor eston, francez, maghiar și finlandez, aceste părți au fost de asemenea reprezentate în cadrul ședinței din 19 ianuarie 2012.

33. Deutsches Weintor și guvernul ceh susțin că noțiunea „mențiune de sănătate”, astfel cum este utilizată în Regulamentul nr. 1924/2006, trebuie interpretată în sens strict. Aceștia propun, în esență, ca răspunsul la primele două întrebări preliminare să fie în sensul că această noțiune implică un efect nutrițional sau fiziologic benefic care urmărește îmbunătățirea durabilă, iar nu doar o îmbunătățire temporară a stării organismului. În plus, în opinia Deutsches Weintor, nu este suficient să se afirme că toate consecințele negative ale produsului alimentar vizat sunt mai reduse decât în general pentru acest tip de produse alimentare.

34. În schimb, toate celelalte părți care au prezentat observații scrise cu privire la prima întrebare preliminară – în special Land Rheinland-Pfalz, guvernele francez, eston, finlandez și maghiar și Comisia – susțin că este necesar să se adopte o interpretare mai extensivă și că un efect temporar asupra stării organismului, limitat în special la durata necesară consumului și digerației produsului alimentar, poate fi suficient pentru ca o descriere precum cea din prezenta cauză să fie calificată drept mențiune de sănătate în sensul Regulamentului nr. 1924/2006.

35. În ceea ce privește a doua întrebare preliminară, cu privire la aspectul dacă este suficient ca o mențiune să afirme că un produs alimentar este mai puțin nociv pentru sănătate decât alte produse similare, aceste părți fie propun răspunsuri contrare celui avansat de Deutsches Weintor, fie susțin că un răspuns – distinct – ar fi inutil sau irelevant.

2. Apreciere

36. Încă de la început trebuie să se sublinieze că, în cadrul prezentei cereri de pronunțare a unei hotărâri preliminare, nu este de competența Curții de Justiție să stabilească ce se înțelege sau se subînțelege în realitate prin descrierea unui vin ca fiind „bekömmlich”, asociată cu o referire la aciditate scăzută – sau prin alte informații de pe etichetă, privind procedeul special de reducere a acidității – din perspectiva consumatorului reprezentativ, astfel cum este acesta menționat și definit în considerentul (16) al Regulamentului nr. 1924/2006. Curții nu i se solicită nici să se pronunțe în mod definitiv, pe această bază, cu privire la aspectul dacă descrierea în cauză reprezintă o „mențiune de sănătate” în sensul regulamentului.

37. Dimpotrivă, îi revine instanței naționale sarcina de a se pronunța cu privire la aceste aspecte în lumina dispozițiilor relevante din Regulamentul nr. 1924/2006, astfel cum sunt acestea interpretate de Curte.

38. În această privință, se impune să observăm că instanța de trimitere a indicat deja în cadrul deciziei de trimitere că, potrivit constatărilor Verwaltungsgericht – pe baza cărora trebuie, în principiu, să se pronunțe – descrierea în cauză nu va fi înțeleasă (contrar opiniei Deutsches Weintor) de consumatorul mediu, informat, atent și avizat, ca fiind o referire doar la bunăstarea generală sau la caracteristicile generale ale vinului descris, precum gustul acestuia, ci ca fiind o referire la aciditatea sa scăzută, care accentuează efectul deosebit de agreabil al vinurilor asupra stomacului și, în consecință, la digerabilitatea acestora.

39. Acesta este contextul în care Curtea trebuie să răspundă la întrebările specifice de interpretare care i-au fost adresate, prima întrebare referindu-se, în esență, la aspectul dacă noțiunea „mențiune de sănătate”, astfel cum este aceasta definită la articolul 2 alineatul (2) punctul 5 din Regulamentul nr. 1924/2006, include de asemenea descrieri sau mențiuni care implică sau sugerează numai un efect benefic temporar asupra stării organismului, precum efectul asupra stomacului care durează doar atât cât este necesar pentru consumul și pentru digestia vinului.

40. În această privință, ar trebui să se observe, în primul rând, că definiția mențiunii de sănătate de la articolul 2 alineatul (2) punctul 5 din Regulamentul nr. 1924/2006 este formulată în termeni destul de generali, care prevăd că aceasta înseamnă orice mențiune care declară, sugerează sau implică faptul că „există o relație între o categorie de produse alimentare, un produs alimentar sau unul din constituenții săi și sănătate”.

41. Este adevărat, astfel cum au observat mai multe dintre părțile din prezenta cauză, că regulamentul nu conține vreo altă dispoziție prin care să precizeze semnificația noțiunii „sănătate”; cu toate acestea, putem afirma că termenul se referă în general la starea fizică și psihică a unei persoane, atât – probabil cu un anumit grad de ambiguitate – în sensul unui anumit nivel de funcționare sau de bunăstare a organismului și a psihicului uman (astfel, o persoană poate fi „sănătoasă” sau „bolnavă”), cât și în

sensul unei stări ideale de bunăstare fizică și mentală deplină⁴. În special, din articolul 13 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1924/2006 rezultă că noțiunea de sănătate care stă la baza regulamentului include nu numai funcțiile organismului unei persoane, ci și funcțiile sale psihologice și comportamentale.

42. În al doilea rând, în ceea ce privește semnificația noțiunii „mențiune de sănătate”, se poate observa din mai multe dispoziții ale Regulamentului nr. 1924/2006 că o astfel de mențiune se întemeiază pe prezumția că un produs alimentar va avea un efect benefic asupra stării fizice a unei persoane (sau, deși în prezenta cauză este irelevant, asupra stării sale psihice).

43. În această privință, considerentul (6) al Regulamentului nr. 1924/2006 prevede în mod expres că, în ceea ce privește mențiunile nutriționale, doar cele care nu generează efecte benefice nu sunt reglementate de domeniul de aplicare al acestui regulament. Cu toate acestea, în opinia noastră, rezultă în mod clar nu doar din obiectivul general al protecției consumatorilor pe care îl urmărește acest regulament [a se vedea în special considerentul (1)], ci și din alte dispoziții – în special din considerentul (10), care se referă la un „avantaj nutrițional, fiziologic sau orice alt avantaj referitor la sănătate”, din considerentul (14), care se referă numai la substanțele pentru care se face o mențiune cu privire la un efect benefic, și din articolul 5 alineatul (1) litera (a) și alineatul (2), care privește de asemenea efectul benefic – că o „mențiune de sănătate” în înțelesul regulamentului presupune existența unui efect pozitiv sau benefic asupra funcțiilor organismului.

44. În al treilea rând, este important să observăm că din definiția „mențiunii” de la articolul 2 alineatul (2) punctul 1 din Regulamentul nr. 1924/2006 rezultă că, pentru a exista o mențiune de sănătate în sensul acestui regulament, descrierea trebuie să implice că produsul alimentar în cauză are „caracteristici deosebite”, altfel spus, că prezintă un avantaj specific asupra sănătății sau că are un efect fiziologic benefic. În consecință, astfel cum în mod corect a observat Comisia, efectele fiziologice sau metabolice pozitive *nespecific* (conform formulării din decizia de trimitere) care sunt doar *în general* asociate cu consumul de produse alimentare sau cu consumul de produse alimentare de tipul celui din prezenta cauză – precum hrănirea organismului uman, care este în mod evident vitală pentru menținerea funcțiilor organismului –, sunt excluse *a priori* din sfera noțiunii „mențiune de sănătate”.

45. Acestea fiind spuse, nu observăm totuși niciun temei în dispozițiile Regulamentului nr. 1924/2006 sau vreun alt motiv convingător pentru a presupune că, în afara elementelor acestei noțiuni care au fost menționate mai sus, durata sau persistența efectului (benefic) asupra stării fizice sau funcțiilor organismului ar face sau ar trebui să facă parte din noțiunea „mențiune de sănătate” în sensul regulamentului.

46. În primul rând, la nivel conceptual, excluderea efectelor temporare asupra bunăstării fizice din noțiunea „sănătate” pare a fi un demers artificial. De fapt, starea generală de sănătate, pe de o parte, și stările circumstanțiale cu caracter temporar legate de bunăstarea – sau de boala – unei persoane, pe de altă parte, sunt strâns legate între ele. De asemenea, astfel cum în mod corect a observat Comisia, multe medicamente asigură doar o ameliorarea temporară sau au doar efecte pe termen scurt asupra organismului uman, însă în general nu se contestă că aceste medicamente au legătură cu sănătatea.

47. În al doilea rând, astfel cum s-a menționat deja mai sus, legiuitorul a optat în mod evident pentru o definiție a „mențiunii de sănătate” în termeni generali, în conformitate cu nivelul ridicat de protecție a consumatorilor pe care urmărește să îl asigure Regulamentul nr. 1924/2006, astfel cum se afirmă în considerentul (1) al acestuia.

4 — Cu privire la acest din urmă sens, a se vedea definiția generală a sănătății formulată de Organizația Mondială a Sănătății (OMS), care include de asemenea bunăstarea socială: „o stare generală de bine a ființei umane, atât fizică, cât și mentală și socială, și nu doar absența bolilor sau a infirmităților”.

48. În special, având în vedere imaginea pozitivă pe care tind să o confere mențiunile de sănătate produselor alimentare în discuție și efectul de încurajare pe care îl pot avea astfel de mențiuni asupra consumatorului, regulamentul urmărește să protejeze consumatorii împotriva mențiunilor înșelătoare și/sau neadevărate, în special impunând ca acestea să fie dovedite științific⁵.

49. În ceea ce privește băuturile alcoolice care conțin mai mult de 1,2% alcool în volum, articolul 4 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1924/2006 interzice la modul general – și anume, indiferent dacă efectul benefic implicat este adevărat și susținut prin dovezi științifice –, utilizarea mențiunilor de sănătate, precum și (având în vedere că acestea presupun o mențiune de sănătate specifică) a trimerilor la beneficiile generale, nespecifice nutrientului sau produsului alimentar asupra bunei sănătăți globale sau asupra bunăstării legate de sănătate în sensul articolului 10 alineatul (3) din acest regulament. Având în vedere pericolele privind dependența și abuzul legate de consumul de alcool, obiectivul mai ambițios al acestei dispoziții pare a fi evitarea oricărei conotații pozitive legate de sănătate care ar putea încuraja în general consumul de băuturi alcoolice.

50. În opinia noastră, interpretarea noțiunii „mențiune de sănătate” într-un sens atât de strict încât să excludă mențiunile care implică un efect benefic temporar asupra stării fizice ar fi contrară acestor obiective ale Regulamentului nr. 1924/2006. Astfel cum au subliniat mai multe dintre părțile în prezenta cauză, acest mod de interpretare ar conduce la excluderea din domeniul de aplicare al regulamentului a unui număr considerabil de produse și a mențiunilor aferente care, deși implică un efect fiziologic pozitiv – însă temporar – sunt totuși susceptibile să încurajeze consumul produsului alimentar sau al substanței la care se referă.

51. În sfârșit, și din punct de vedere practic, distincția sugerată în cadrul primei întrebări ar putea conduce la probleme suplimentare de delimitare – cu privire la momentul la care efectul menționat asupra funcțiilor organismului încetează să mai fie temporar și începe să fie un efect pe termen lung sau permanent – și ar putea face mai dificilă aplicarea coerentă și previzibilă a Regulamentului nr. 1924/2006.

52. Apoi, în ceea ce privește întrebarea cu privire la aspectul dacă noțiunea „mențiune de sănătate” în sensul Regulamentului nr. 1924/2006 include o mențiune care doar implică, datorită conținutului redus al unei substanțe, că efectele negative ale unui anumit produs alimentar asupra bunăstării fizice sunt mai limitate decât în general în cazul produselor alimentare de acest tip, trebuie să se observe, în primul rând, că – astfel cum în mod corect a arătat instanța de trimitere – din considerentul (15) al Regulamentului nr. 1924/2006 și din articolul 5 alineatul (1) litera (a) din acest regulament rezultă în mod clar, în special, că această noțiune include de asemenea mențiuni care implică un efect asupra sănătății care poate fi atribuit absenței sau cantității reduse a unei substanțe într-un produs alimentar, precum conținutul redus al acidului din vinurile în litigiu.

53. În al doilea rând, în ceea ce privește în special aspectul dacă o astfel de mențiune poate sugera sau implica faptul că un produs alimentar este mai puțin nociv decât produsele comparabile din aceeași categorie sau de același tip – în prezenta cauză, vinuri – s-a observat mai sus că această noțiune se întemeiază pe prezumția existenței unui efect pozitiv sau benefic specific asupra sănătății sau asupra funcțiilor organismului. Caracterul specific al beneficiului legat de sănătate din cadrul mențiunii implică, așadar, un element de comparație sau de referință sau, altfel spus, un produs comparabil.

54. În opinia noastră, este, așadar, perfect posibil ca pretinsul impact fiziologic benefic să conștă într-un simplu avantaj relativ privind sănătatea, inclusiv un avantaj care poate fi atribuit faptului că un anumit produs alimentar este pur și simplu mai puțin nociv sau are efecte negative mai reduse asupra funcțiilor organismului decât are în general acest tip de produse alimentare.

5 — A se vedea în acest sens considerentele (10), (14), (16) și (17) ale Regulamentului nr. 1924/2006, precum și articolele 5 și 6 din același regulament.

55. Este important să amintim în acest context că, astfel cum s-a demonstrat mai sus, noțiunea „mențiune de sănătate” trebuie interpretată în mod extensiv; cu toate acestea, faptul că se impune ca această noțiune să implice sau să sugereze un efect pozitiv sau benefic legat de sănătate nu înseamnă că este în vreun fel necesar să se menționeze o îmbunătățire efectivă a stării generale de sănătate sau efecte curative reale similare celor ale medicamentelor.

56. În opinia noastră, o astfel de interpretare este de asemenea conformă cu obiectivul Regulamentului nr. 1924/2006, astfel cum a fost acesta menționat mai sus și care constă în atingerea unui nivel ridicat de protecție a consumatorilor.

57. În această privință, este de asemenea adevărat că menționarea unui simplu avantaj relativ în legătură cu starea de sănătate, constând în promisiunea unor efecte negative mai reduse asupra anumitor funcții ale organismului, precum digestia, poate influența obiceiurile consumatorilor și poate încuraja consumul produsului alimentar vizat. Astfel, în cazul vinurilor supuse acestei analize, este posibil nu numai ca sugestia unei digestii mai bune să influențeze preferințele consumatorului pentru alte băuturi de acest tip care sunt, de altfel, similare, ci și ca o astfel de mențiune să încurajeze, în termeni absoluți, consumul băuturii vizate și chiar să atragă noi consumatori, în special din rândul celor cu sensibilitate digestivă.

58. În lumina considerațiilor de mai sus, propunem să se răspundă la primele două întrebări preliminare în sensul că noțiunea „mențiune de sănătate” prevăzută la articolul 2 alineatul (2) punctul 5 din Regulamentul nr. 1924/2006 trebuie interpretată în sensul că include de asemenea mențiuni care implică un efect benefic temporar asupra stării organismului, precum un efect limitat la durata necesară consumului și digerării produsului alimentar, inclusiv mențiuni care implică faptul că, datorită conținutului redus al unei substanțe, efectele negative ale unui anumit produs alimentar asupra bunăstării fizice sunt mai reduse decât în general pentru acest tip de produse alimentare.

B — A treia întrebare: compatibilitatea cu cartă

59. În cazul unui răspuns afirmativ la primele două întrebări preliminare, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă interdicția generală prevăzută la articolul 4 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1924/2006 cu privire la utilizarea mențiunilor de sănătate de tipul celei în litigiu în legătură cu băuturile alcoolice precum vinul este compatibilă cu cartă, în special cu libertatea de alegere a ocupației și cu libertatea de a desfășura o activitate comercială prevăzute la articolul 15 alineatul (1) și, respectiv, la articolul 16 din cartă.

1. Principalele argumente ale părților

60. În opinia Deutsches Weintor, răspunsul la a treia întrebare ar trebui să fie negativ. În opinia acesteia, interdicția utilizării unei mențiuni de sănătate precum cea în litigiu reprezintă o atingere disproporționată a libertății producătorilor și comercianților de vinuri de a-și alege o ocupație și de a desfășura o activitate comercială.

61. În schimb, celelalte părți care au prezentat observații în legătură cu a treia întrebare propun un răspuns în sensul că interdicția generală prevăzută la articolul 4 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1924/2006 cu privire la utilizarea mențiunilor de sănătate în legătură cu băuturile alcoolice este – dat fiind în special pericolele legate de consumul de băuturi alcoolice – justificată și proporțională, îndeplinind, așadar, cerințele cartei. În mod similar, Parlamentul European, ale cărui observații se concentrează pe a treia întrebare, conchide că din examinarea acestei întrebări nu a rezultat existența vreunui factor care ar afecta validitatea Regulamentului nr. 1924/2006.

2. Aprecieri

62. În primul rând, trebuie amintit că, potrivit articolului 6 alineatul (1) primul paragraf TUE, Uniunea Europeană recunoaște drepturile, libertățile și principiile prevăzute în cartă, „care are aceeași valoare juridică cu cea a tratatelor”.

63. În consecință, se impune să analizăm dacă – în măsura în care articolul 4 alineatul (3) din regulament interzice în general ca băuturile care conțin mai mult de 1,2 % alcool în volum să poarte „mențiuni de sănătate” în sensul stabilit mai sus – Regulamentul nr. 1924/2006 este compatibil cu drepturile fundamentale prevăzute de cartă și, în special, cu articolul 15 alineatul (1) și cu articolul 16 din aceasta.

64. Articolul 15 alineatul (1) și articolul 16 din cartă prevăd libertatea de alegere a ocupației și, respectiv, libertatea de a desfășura o activitate comercială, pe care Curtea le-a recunoscut deja ca fiind principii generale ale dreptului Uniunii⁶. Potrivit jurisprudenței, libertatea de a desfășura o activitate comercială coincide de fapt cu libertatea de alegere a ocupației⁷.

65. În această privință, se impune să observăm că, în măsura în care interdicția privind mențiunile de sănătate în litigiu se referă la etichetarea, la publicitatea și la informațiile privind băuturile alcoolice și impune anumite restricții asupra activităților comerciale ale producătorilor acestor produse, ea trebuie considerată ca fiind susceptibilă să aibă un impact asupra libertății de a desfășura o activitate comercială și asupra libertății de alegere a ocupației⁸.

66. Cu toate acestea, potrivit jurisprudenței constante a Curții, drepturile fundamentale precum cele menționate nu reprezintă drepturi absolute, fiind necesar ca acestea să fie examinate în raport cu funcția lor socială. În consecință, asupra acestor drepturi pot fi instituite restricții, în special în contextul organizării comune a piețelor, cu condiția ca aceste restricții să răspundă efectiv unor obiective de interes general urmărite de Uniunea Europeană și să nu constituie, față de scopul urmărit, o intervenție disproporționată și intolerabilă care ar aduce atingere însuși conținutului acestor drepturi⁹.

67. De asemenea, articolul 52 alineatul (1) din cartă admite că pot fi impuse restrângeri la exercitarea unor drepturi, precum cele consacrate la articolele 15 și 16 din aceasta, în măsura în care aceste restrângeri sunt prevăzute de lege, respectă substanța acestor drepturi și libertăți și, prin respectarea principiului proporționalității, sunt necesare și răspund efectiv obiectivelor de interes general recunoscute de Uniune sau necesității protejării drepturilor și libertăților celorlalți.

68. În lumina acestor criterii, se impune să observăm în prezenta cauză că obiectivul Regulamentului nr. 1924/2006 – potrivit considerentului (1) al acestuia și astfel cum a fost descris mai sus – este de a asigura un nivel ridicat de protecție a consumatorilor, mai exact, în ceea ce privește interdicția prevăzută la articolul 4 alineatul (3), regulamentul urmărește – astfel cum se poate de asemenea observa din considerentele (10) și (18) – să asigure un nivel ridicat de protecție a sănătății publice prin faptul că este elaborat astfel încât să se opună, având în vedere efectele posibil negative și pericolul de abuz asociat cu consumul de băuturi alcoolice, oricărei asocieri pozitive între sănătate și consumul de băuturi alcoolice, indiferent dacă mențiunile de sănătate vizate sunt sau nu sunt corecte din punct de vedere științific.

6 — A se vedea Hotărârea din 9 septembrie 2004, Spania și Finlanda/Parlamentul European și Consiliul (C-184/02 și C-223/02, Rec., p. I-7789, punctul 51); a se vedea de asemenea explicațiile privind articolele 15 și 16 din cartă.

7 — A se vedea Hotărârea Spania și Finlanda/Parlamentul European și Consiliul, citată la nota de subsol 6, și Hotărârea din 21 februarie 1991, Zuckerfabrik Süderdithmarschen și Zuckerfabrik Soest (C-143/88 și C-92/89, Rec., p. I-415, punctele 72-77).

8 — A se vedea Hotărârea din 8 octombrie 1986, Keller (234/85, Rec., p. 2897, punctul 9).

9 — A se vedea Hotărârea din 10 iulie 2003, Booker Aquaculture și Hydro Seafood (C-20/00 și C-64/00, Rec., p. I-7411, punctul 68), Hotărârea din 15 iulie 2004, Di Lenardo și Dilexport (C-37/02 și C-38/02, Rec., p. I-6911, punctul 82), precum și Hotărârea din 15 aprilie 1997, The Irish Farmers Association și alții (C-22/94, Rec., p. I-1809, punctul 27).

69. În această privință, Curtea a admis în mai multe ocazii că măsurile restrictive impuse publicității de băuturi alcoolice în vederea combaterii abuzului de alcool reflectă preocupările privind sănătatea publică și că protecția sănătății publice constituie, astfel cum rezultă de asemenea din articolul 9 TFUE, un obiectiv de interes general recunoscut de Uniunea Europeană¹⁰.

70. De asemenea, trebuie observat că, deși aceste drepturi pot fi într-adevăr afectate de interdicția în cauză, nu se poate totuși susține că ar fi afectate esența și însăși substanța libertății de desfășurare a unei activități economice sau a libertății de alegere a ocupației, întrucât interdicția de utilizare a mențiunilor de sănătate, în sensul articolului 2 alineatul (2) punctul 5 din Regulamentul nr. 1924/2006, cu privire la băuturile alcoolice precum vinurile, impune restricții numai în cadrul unei sfere bine definite a activităților comerciale pe care le desfășoară producătorii sau comercianții acestor băuturi¹¹.

71. În sfârșit, interdicția impusă la articolul 4 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1924/2006 este adecvată, în opinia noastră, în vederea îndeplinirii obiectivului de protecție a sănătății publice, astfel cum s-a menționat mai sus, și, având în vedere pericolele de dependență și de abuz, precum și efectele posibil negative asociate consumului de alcool, aceasta nu depășește ceea ce este necesar pentru a îndeplini un astfel de obiectiv.

72. În această privință, trebuie amintit că, anterior, Curtea a statuat că importanța obiectivelor urmărite în domeniul protecției sănătății publice poate justifica restricții care au consecințe negative, chiar considerabile, pentru anumiți agenți economici¹².

73. În plus, trebuie subliniat că interdicția în cauză se limitează totuși la utilizarea mențiunilor de sănătate în sensul articolului 2 alineatul (2) punctul 5 din Regulamentul nr. 1924/2006, mai exact la descrierile sau la informațiile care sugerează un impact concret pozitiv asupra sănătății, astfel cum a fost descris mai sus. În schimb, este în continuare posibil ca pe etichetă să fie înscrise alte mențiuni și informații care nu au astfel de implicații specifice – de exemplu, informații asupra caracteristicilor obiective ale produsului sau mențiuni nutriționale – chiar și în legătură cu băuturile alcoolice.

74. Astfel, deși se pare că instanța de trimitere consideră că descrierea vinurilor în litigiu – și anume asocierea termenului „bekömmlich” cu o referire la aciditate scăzută și la un procedeu de producție special – este susceptibilă să implice, din perspectiva consumatorului mediu, efecte pozitive asupra funcțiilor organismului care ar putea constitui o „mențiune de sănătate” în sensul articolului 4 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1924/2006, s-ar putea ca acest lucru să nu fie valabil, de exemplu, în cazul în care pe etichetă ar apărea numai referirea la aciditate scăzută.

75. În lumina considerațiilor care precedă, răspunsul la a treia întrebare ar trebui să fie în sensul că interdicția generală prevăzută la articolul 4 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1924/2006 cu privire la utilizarea mențiunilor de sănătate de tipul celei în litigiu în legătură cu băuturile alcoolice precum vinul este compatibilă cu articolul 6 alineatul (1) TUE coroborat cu libertatea de alegere a ocupației și cu libertatea de a desfășura o activitate comercială prevăzute la articolul 15 alineatul (1) și, respectiv, la articolul 16 din cartă.

10 — A se vedea în acest sens Hotărârea din 13 iulie 2004, Bacardi France (C-429/02, Rec., p. I-6613, punctul 37), și Hotărârea din 8 martie 2001, Gourmet International Products (C-405/98, Rec., p. I-1795, punctul 27).

11 — A se vedea Hotărârea Keller, citată la nota de subsol 8, punctul 9.

12 — Hotărârea din 1 iunie 2010, Pérez și Gómez (C-570/07 și C-571/07, Rep., p. I-4629, punctul 90), și Hotărârea din 17 iulie 1997, Affish (C-183/95, Rec., p. I-4315, punctele 42 și 43).

V — Concluzie

76. Pentru motivele evocate mai sus, propunem să se răspundă la întrebările adresate de Bundesverwaltungsgericht după cum urmează:

- „Noțiunea «mențiune de sănătate» prevăzută la articolul 2 alineatul (2) punctul 5 din Regulamentul (CE) nr. 1924/2006 din 20 decembrie 2006 privind mențiunile nutriționale și de sănătate înscrise pe produsele alimentare, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (UE) nr. 116/2010 din 9 februarie 2010, trebuie interpretată în sensul că include de asemenea mențiuni care implică un efect benefic temporar asupra stării organismului, precum un efect limitat la durata necesară consumului și digerației produsului alimentar, inclusiv mențiuni care implică faptul că, datorită conținutului redus al unei substanțe, efectele negative ale unui anumit produs alimentar asupra bunăstării fizice sunt mai reduse decât în general pentru acest tip de produse alimentare;
- interdicția generală prevăzută la articolul 4 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1924/2006 cu privire la utilizarea mențiunilor de sănătate de tipul celei în litigiu în legătură cu băuturile alcoolice precum vinul este compatibilă cu articolul 6 alineatul (1) TUE coroborat cu libertatea de alegere a ocupației și cu libertatea de a desfășura o activitate comercială prevăzute la articolul 15 alineatul (1) și, respectiv, la articolul 16 din cartă”.